

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМ КАПІТАЛОМ У СИСТЕМІ СПОЖИВЧОЇ КООПЕРАЦІЇ

В. А. Свічкарь

Дослідження проблем управління інтелектуальним капіталом набуває важливого значення в умовах ринкової економіки, особливо з огляду на глобальні руйнівні кризові явища, що істотно впливають на сучасний стан господарських процесів. У даному контексті інтелектуальний капітал набуває значення не тільки одного з факторів виробництва, але й основного чинника забезпечення економічного зростання економіки.

Управління інтелектуальним капіталом є складним багатобічним процесом, ефективність якого, серед іншого, залежить від якості його інформаційного забезпечення. Основним джерелом своєчасної та повної інформації повинна стати вдосконалена система управлінського обліку інтелектуальним капіталом споживчої кооперації.

Дослідженню сутності й особливостей інформаційного забезпечення управління інтелектуальним капіталом присвятили свої праці ряд закордонних і вітчизняних учених, серед яких особливо слід виділити наукові праці Е. Брукінг, П. Друкера, С. Голова, Л. Лукічової та ін.

Метою статті є визначення напрямів удосконалення інформаційного забезпечення управління інтелектуальним капіталом споживчої кооперації України. Основними завданнями дослідження є такі: формалізація основних облікових реєстрів управлінського обліку інтелектуальним капіталом.

Розробка та впровадження в облікову практику системи споживчої кооперації України нових типових форм для обліку інтелектуального капіталу є одним із найважливіших завдань, оскільки це безпосередньо пов'язано з покращенням функції управління інтелекту-

альним капіталом, а також опосередковано з підвищенням ефективності господарської системи в цілому.

На нашу думку, основним обліковим документом, який повинен містити найбільш повну інформацію про об'єкти інтелектуального капіталу, має стати «Акт приймання-передавання об'єкта інтелектуального капіталу» (рис. 1). Для повної ідентифікації інтелектуального активу акт повинен містити, крім традиційних для матеріальних активів, дані, також відомості про термін його корисної служби, ліквідаційну вартість, метод нарахування амортизації, норму амортизації, спосіб придбання об'єкта, назву документа/документів, які підтверджують наявність об'єкта інтелектуального капіталу та напрям його застосування.

Спосіб придбання об'єкта інтелектуального капіталу має важливе значення для визначення первинної вартості об'єкта згідно із супровідними документами, наприклад, оціночного акта, інвентаризаційного опису, придбаних патентів, ліцензій, ноу-хау, кеонтрактів на придбання інтелектуальних активів тощо. Короткий опис об'єкта інтелектуального капіталу повинен містити функціональне призначення об'єкта чи спосіб його застосування. Наприклад, право на програмне забезпечення надає підприємствам право на здійснення автоматизованої обробки бухгалтерських даних, право на використання операційних систем і офісних програм для персональних комп'ютерів та іншої техніки, яке підприємство придбало окремо від технічних засобів тощо.

Матеріальними носіями об'єкта інтелектуального капіталу можуть бути комп'ютерні носії інформації, науково-технічна документація,

«15» січня 2012 року Підприємство, організація <u>Семенівська РСС</u>	Затверджую _____
Ідентифікаційний код ЄДРПОУ 35768003	«17» січня 2012 року
АКТ	
приймання-передавання об'єкта інтелектуального капіталу	
На підставі розпорядження № 2 від «09» січня 2012 року, здійснено приймання <u>права на використання програми БЕСТ-ПРО на основі опису</u>	
який приймається до використання від <u>ТОВ «Інтелект-Сервіс» м. Полтава</u>	
У момент приймання (передавання) об'єкт знаходиться в <u>Семенівській РСС</u>	
Характеристика об'єкта: <u>Об'єкт інтелектуального капіталу відноситься до структурного капіталу, група програмне забезпечення, призначається для автоматизації бухгалтерського обліку та формування фінансової звітності</u>	
Висновки комісії <u>Встановити термін корисної служби права на використання програми БЕСТ-ПРО 5 років. Визначити ліквідаційну вартість об'єкта 0 грн 00 коп. Ввести об'єкт в експлуатацію з 15.01.2012 року.</u>	
Перелік документів: <u>контракт на передачу права на програму БЕСТ-ПРО, компакт-диск з програмою, комплект спеціальної технічної документації на використання програмного продукту</u>	
Голова комісії _____	п.і.б. _____
посада	підпис

Рис. 1. Акт приймання-передавання об'єктів інтелектуального капіталу

графічні зображення, земельна ділянка, текст художнього твору, ноти тощо. Певна частина об'єктів інтелектуального капіталу (особливо це стосується об'єктів структурного капіталу) можуть бути втіленими в матеріальних носіях, наприклад, товарний знак, який має бути відтвореним у графічному зображенні та таке ін. Проте значна частина об'єктів людського та ринкового капіталу матеріального втілення мати не можуть. Тому в процесі приймання таких об'єктів інтелектуального капіталу, що не можуть мати матеріального вираження, в процесі огляду ідентифікації підлягають документи, які є підтвердженням існування такого об'єкта. Саме вони визначають об'єкт, на який у процесі використання буде спрямовано управління.

Для випадків, коли об'єкти інтелектуального капіталу в процесі життєвого терміну можуть удосконалюватися, слід передбачити в акті приймання-передавання кілька граф – вартість удосконалення активу, первинна вартість після вдосконалення, встановлений термін використання після вдосконалення об'єкта.

Серед інших реєстрів бухгалтерського обліку, які слід впровадити для забезпечення процесу документарного обліку об'єктів інтелектуального капіталу, ми виділяємо картку обліку об'єктів інтелектуального капіталу. Картка обліку об'єктів інтелектуального капіталу має стати основним реєстром аналітичного обліку, аналогічно з відповідними картками обліку основних засобів. Карта обліку об'єктів інтелектуального капіталу містить такі реквізити: найменування, дата та номер документа про реєстрацію інтелектуального активу, сума щомісячної амортизації, ліквідаційна вартість, дата, номер документа та причина вибуття (переміщення) інтелектуального активу, сума виручки від продажу об'єкта (рис. 2). Зворотна сторона картки повинна містити інформацію про переоцінку об'єкта інтелектуального капіталу, зміну вартості об'єкта через зменшення (зростання) корисності об'єкта. Також на зворотній стороні картки має бути відображена інформація про вдосконалення інтелектуальних активів і витрати на підтримання активів у робочому стані протягом терміну корисної служби.

Підприємство, організація <u>Козелецька РСС Чернігівської ОСС.</u>															
Ідентифікаційний код ЄДРПОУ 35768003															
Картка обліку об'єкта інтелектуального капіталу															
№ 3															
«15» січня 2012 року															
<u>Право на використання програми БЕСТ-ПРО призначається для автоматизації бухгалтерського обліку</u>															
Структурний підрозділ	Рахунок, субрахунок	Код аналітичного рахунку	Первинна вартість, грн	Ліквідаційна вартість, грн	Номер об'єкта обліку	Код		Річна норма амортизації, %	Метод амортизації	Дата охоронного документа	Найменування охоронного документа	Вибув (передано)			
						аналітичного рахунку	норми амортизації					дата	номер документа	причина вибуття	сума виручки, грн
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
бухгалтерія	124	1241	25000,00	0,00	3			20,00	рівномірний	15.01.12	контракт				

Рис. 2. Картка обліку об'єкта інтелектуального капіталу

Переоцінка						Витрати на вдосконалення об'єкта			Витрати на підтримання об'єкта в придатному стані			Зміна терміну використання об'єкта		Зміна методу амортизації	
дата	номер розпорядження	переоцінена первинна вартість, грн	ліквідаційна вартість після переоцінки, грн	зміна первинної вартості (\pm), грн	зміна ліквідаційної вартості (\pm), грн	дата	найменування та номер документа	сума, грн	дата	найменування та номер документа	сума, грн	дата, найменування та номер документа	встановлений термін	дата, найменування та номер документа	встановлений метод амортизації
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16

Картку заповнив	_____	_____	_____
	посада	підпис	П.І.Б.

Рис. 3. Зворотний бік картки обліку об'єкта інтелектуального капіталу

Згідно з прийнятим управлінським рішенням, списання об'єктів інтелектуального капіталу з причин закінчення терміну корисної служби, припинення дії охоронних прав на патенти чи ліцензії, а також скасування їх дії згідно з діючим законодавством тощо, доцільно здійснювати на основі акту на списання інтелектуальних активів. Цей документ містить інформацію про дату списання об'єкта інте-

лектуального капіталу, підставу для списання активу з балансу підприємства, його залишкової вартість, вартість, що не була амортизована, результати списання залишкової вартості на витрати звітного року, а перевищення суми списання над нормою амортизаційних відрахувань – на рахунок «Нерозподілений прибуток».

Продаж об'єктів інтелектуального капіталу, обмін на інші активи чи безоплатне передання

інтелектуальних активів у вигляді внесків до власного капіталу інших підприємств, передача в оренду, мають підтверджуватися відповідними контрактами й актами приймання-передавання об'єктів інтелектуального капіталу. У процесі отримання інтелектуальних активів на безоплатній основі необхідне підтвердження справедливої вартості інтелектуального активу, яке, на наш погляд, має, відобразитись у спеціальному акті оцінки вартості об'єктів інтелектуального капіталу. Ми запропонували таку форму акту, оскільки відповідної типової форми в Україні не існує. До акту оцінки вартості об'єкта інтелектуального капіталу має додаватися документальне обґрунтування вибору методу оцінки, розрахунок справедливої вартості інтелектуального активу, для яких не існує пропозиції на ринку інтелектуального капіталу.

Важливим питанням управління є переоцінка інтелектуальних активів. Цей про-

цес відбувається на основі документарного оформлення обліку інтелектуального капіталу з упровадженням відповідного реєстру. Процес переоцінки інтелектуальних активів пов'язаний із цілим комплексом облікових операцій. По-перше, необхідно визначити індекс переоцінки активу. По-друге, визначення нової справедливої вартості об'єкта інтелектуального капіталу. По-третє, розрахунок розміру дооцінки чи уцінки вартості інтелектуального активу. Для коректного відображення в обліку процедури переоцінки об'єкта інтелектуального капіталу, на нашу думку, доцільно використання картки обліку переоцінки об'єктів інтелектуального капіталу.

Для нарахування амортизації інтелектуальних активів з погляду управління нематеріальними активами доцільно використовувати спеціальний реєстр аналітичного обліку (табл.).

Таблиця*

Відомість нарахування амортизації інтелектуального активу
за _____ місяць 2011 р. (макет)

Ресстраційний номер	Найменування інтелектуального активу	Первинна (переоцінена) вартість на початок місяця, грн	Щомісячна норма амортизації, %	Сума амортизації за місяць, грн	Сума зносу на початок місяця, грн	Сума зносу на кінець місяця, грн
Січень 2011 р.						
1	Право на використання програми 1С	26000,00	1,667	433,42	5200,00	5633,42
Лютий 2011 р.						
1	Право на використання програми 1С	26000,00	1,667	433,42	5633,42	6066,84
Березень 2011 р.						
1	Право на використання програми 1С	26000,00	1,667	433,42	6066,84	6500,26
...
	ВСЬОГО за рік	26000,00	20,00	5200,00	–	10400,00

Примітка. * Авторська розробка.

Дані для заповнення Відомості беруться з Картці переоцінки об'єктів інтелектуального капіталу. Для внесення даних у графу 1 Відомості беруться дані з графи 10 Картки переоцінки, в графу 4 Відомості «Сума зносу на початок місяця» дані переносяться з графи

11 картки переоцінки. Показник графи 5 Відомості розраховується як сума показників з графи 3 «Сума амортизації за місяць» і графи 4 «Сума зносу на початок місяця».

Відмінності в структурі та змісті інформації, яку використовується різними користувачами

чі-інвестори, податкові та статистичні органи, менеджмент підприємства, зумовлюють необхідність створення нових і вдосконалення існуючих методів перетворення інформації.

Основною проблемою в цій ситуації є необхідність задоволення інформаційних потреб різних користувачів, інтереси яких можуть бути кардинально відмінними, в межах єдиного інформаційного середовища суб'єкта ринкових відносин. Цілком очевидно, що ефективне інформаційне забезпечення всіх користувачів інформації лише в межах системи рахунків бухгалтерського обліку на основі сучасних принципів бухгалтерського обліку є завданням нереальним.

Узагальнюючи, слід зазначити, що в сучасних умовах, які визначальні практикою активного використання інформації та знань, ефек-

тивність господарської діяльності споживчої кооперації України безпосередньо залежить від внеску працівника (продуцента новацій) та продуктивності використання нематеріальних активів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Голов С. Учет нематериальных активов согласно МСБУ / С. Голов // Бухгалтерский учет и аудит. – 1999. – № 7–8. – С. 42–50.
2. Лукичева Л. И. Управление организацией : учеб. пособие. – 6-е изд., стер. / Л. И. Лукичева ; [под ред. Анискина Ю. П.]. – М. : Омега-Л, 2011. – 355 с.
3. Международные стандарты финансовой отчетности 1999. – М. : Аскери-АССА, 1999. – 1135 с.

УДК 331.101.6

ГРУПУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ ЗАЛЕЖНО ВІД РІВНЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ

О. О. Петрашак

Продуктивність праці є основним критерієм ефективності економіки і вирішальною умовою зростання суспільного виробництва.

Аналіз господарської діяльності окремих груп суб'єктів господарювання дозволяє зробити більш конкретні висновки та виробити практичні рекомендації щодо підвищення продуктивності праці персоналу підприємств.

Суттєвий внесок у дослідження значення продуктивності праці зробили відомі вчені А. Г. Бабенко, О. А. Бугуцький, Д. П. Богиня, В. В. Вітвіцький, В. С. Дієсперов, О. І. Здоровцов, Д. Кларк, В. Ф. Машенков, М. Г. Назаров, Р. Солоу та ін.

Незважаючи на значний обсяг проведених попередніх досліджень, ряд теоретичних і практичних питань не вирішені. Потребують дослідження питання виявлення тенденцій продуктивності праці у практичній діяльності підприємств, на основі чого можливе обгру-

тування способів підвищення рівня продуктивності праці в галузі.

Основною метою статті є подальший розвиток теоретичних положень продуктивності праці та розробка обгрунтованих практичних рекомендації щодо групування підприємств з метою підвищення ефективності управління.

Меблева промисловість є однією із найпотужніших галузей деревообробної промисловості. Меблева промисловість займається виробництвом меблів, які поділяються на різні групи. Значна кількість трудових ресурсів Чернівецької області зайнята саме на виробництвах цієї галузі. У регіоні достатньо велика кількість меблевих підприємств, переважно орієнтованих на виробництво дешевих меблів.

Обсяги меблевого виробництва із 2005 р. зростають більш швидкими темпами, ніж усієї переробної промисловості області. Отже, меблева галузь є перспективною для Чернівецької